

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TỰ HỌC CỦA SINH VIÊN TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ NGHỆ AN HIỆN NAY

ĐÀO THỊ NHA TRANG

Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

Ngày nhận bài: 17/08/2021; Ngày phân biện, biên tập và sửa chữa: 26/08/2021; Ngày duyệt đăng: 07/09/2021

ABSTRACT

Students' self-study ability plays a very important role in the quality of education and training at the university level. For education and training activities at Nghe An College of Economics today, improving the quality of students' self-study is an indispensable and objective requirement, in order to contribute to improving the quality of teaching, meeting the increasing demand in training human resources to serve the cause of national construction.

Key words: Quality, self-study, students, Nghe An College of Economics.

A. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong xu thế hiện nay, nâng cao chất lượng dạy học đã và đang là vấn đề được quan tâm hàng đầu tại các trường đại học và cao đẳng nói chung, trong đó có Trường Đại học Kinh tế Nghệ An. Để thực hiện đổi mới phương pháp dạy học phù hợp với phương thức đào tạo theo hình thức tín chỉ thì vấn đề tự học, tự nghiên cứu của sinh viên là rất cần thiết. Việc tự học của sinh viên giữ vai trò rất quan trọng, là nhân tố trực tiếp nâng cao chất lượng đào tạo ở các trường đại học. Bên cạnh đó tự học còn góp phần nâng cao hoạt động trí tuệ của sinh viên trong việc tiếp thu và hiểu tri thức mới, rèn luyện cho sinh viên có cách độc lập suy nghĩ, độc lập giải quyết các vấn đề khó khăn trong quá trình học cũng như phát huy năng lực vốn có của bản thân.

Hiệu quả của quá trình dạy học chính là sự tương tác của tư duy, hành động và lời nói giữa giảng viên và sinh viên. Nhờ sự trợ giúp của ngôn ngữ mà tư duy được củng cố và phát triển. Theo bản chất của lý luận dạy học, tự học của sinh viên bao gồm toàn bộ môi trường học tập được tổ chức bởi giảng viên với mục tiêu hướng đến tự đào tạo cho người học. Để vấn đề tự học của sinh viên có hiệu quả thì đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên và chính bản thân mỗi sinh viên đóng một vai trò hết sức quan trọng.

Tự học là hình thức học tập không thể thiếu được của sinh viên đang học tập tại các trường đại học. Tổ chức hoạt động tự học một cách hợp lý, khoa học, có chất lượng, hiệu quả là trách nhiệm không chỉ ở người học mà còn là sự nghiệp đào tạo của nhà trường.

B. NỘI DUNG

1. Thực trạng tự học của sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An

Qua điều tra, khảo sát sơ bộ một số sinh viên hệ Đại học K6 và K7 về vấn đề tự học, kết quả cho thấy yếu tố tác động lớn đến việc học tập của sinh viên là những phương tiện thông tin giải trí như: điện thoại, Internet, game... làm mất rất nhiều thời gian cho việc học tập. Bên cạnh đó thì việc tìm tài liệu và tư tưởng mất tập trung khi học cũng tác động không nhỏ. Ngoài ra, việc học thụ động trên lớp làm các bạn sinh viên thấy chán nản, việc không theo kịp kiến thức hoặc nội dung môn học không lời cuốn cũng là một trong những nguyên nhân khiến các bạn sinh viên không tập trung vào học trên lớp và không tự học ở nhà. Năng lực tự học của sinh viên được bộc lộ và thể hiện thông qua những nội dung cụ thể như: nhận thức về vấn đề tự học; sử dụng thời gian tự học; kế hoạch tổ chức tự học; địa điểm và hình thức tự học; phương pháp tự học;... Đối với sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An, qua khảo sát và phỏng vấn cho thấy:

- Về nhận thức về tầm quan trọng của tự học: Có đến hai phần ba sinh viên đánh giá việc tự học là rất cần thiết, còn lại là cần thiết. Điều này cho thấy sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An phần lớn đã nhận thấy được vai trò quan trọng của việc tự học.

- Về thời gian dành cho tự học: Số sinh viên dành từ 1-2 giờ cho việc tự học mỗi ngày chiếm tỉ lệ cao nhất (trên 70%), từ 2-4 giờ (trên 20%), dành từ 4 giờ khá ít. Tuy vậy, lượng thời gian dành cho tự học dành trong trong thời gian ôn thi lại tăng đáng kể so với khoảng thời gian không ôn thi.

- Về xây dựng kế hoạch tự học của sinh viên: Số liệu khảo sát cho thấy phần lớn sinh viên mặc dù có nhận thức về tầm quan trọng của tự học và đã dành thời gian cho tự học nhưng việc lập kế hoạch học tập và thực hiện nghiêm túc việc học tập theo kế hoạch đã vạch ra còn hạn chế.

- Về địa điểm và hình thức tự học của sinh viên: Đa số sinh viên học tại nhà, chỉ có số ít học ở thư viện và các phòng học trống tại trường.

- Về phương pháp tự học của sinh viên: Nhiều sinh viên đã biết sử dụng những phương pháp tự học tích cực, chủ động như: học theo cách ghi chép của mình; sử dụng Internet tìm kiếm thông tin, kiến thức khi tự học... Nhưng vẫn còn một bộ phận lớn sinh viên học theo phương pháp chưa hiệu quả, đó là cách học thuộc lòng nội dung bài dạy, tự học một cách thụ động và đôi phó khi chỉ học và làm các bài tập được giảng viên giao.

Từ thực trạng trên cho thấy năng lực tự học của sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An còn nhiều hạn chế, chất lượng và hiệu quả tự học thấp, vì vậy việc nâng cao năng lực tự học của sinh viên thực sự là một đòi hỏi cấp thiết.

2. Một số giải pháp nâng cao năng lực tự học của sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An trong giai đoạn hiện nay

2.1. Phát huy vai trò trách nhiệm của đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục trong tuyên truyền, giáo dục nâng cao ý thức tự học, tự nghiên cứu của sinh viên

Đây là giải pháp quan trọng góp phần nâng cao năng lực tự học của sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An trong giai đoạn hiện nay. Phát huy tốt vai trò của cán bộ quản lý giáo dục không những tạo nên sự thống nhất, đồng bộ và sức mạnh tổng hợp mà còn tạo ra cơ sở và điều kiện thuận lợi để nâng cao ý thức trách nhiệm của sinh viên trong quá trình học tập, nghiên cứu. Nói cách khác, nâng cao chất lượng tự học, tự nghiên cứu của sinh viên trước hết phải nâng cao vai trò, trách nhiệm của đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục nhằm tạo tiền đề cho sự chuyên biến tích cực, đồng bộ, thống nhất trên tất cả các khâu, các bước của hoạt động dạy học.

Để góp phần nâng cao chất lượng tự học, tự nghiên cứu của sinh viên, trước hết Ban Giám hiệu nhà trường cần quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo tuyên truyền giáo dục động cơ, thái độ học tập đúng đắn cho sinh viên, đặc biệt là sinh viên năm thứ nhất. Trong đó tập trung quán triệt cho sinh viên đường lối, chủ trương của Đảng và Nhà nước về đổi mới phương pháp dạy học "lấy người học làm trung tâm", đặc biệt Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 8 khóa XI của Đảng "Về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế". Tổ chức tốt các buổi tọa đàm, hội thảo, đối thoại,... với sự tham gia của cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên và sinh viên bàn về đổi mới phương pháp dạy học ở bậc đại học trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. Động viên, khuyến khích tinh thần tự học, tự nghiên cứu của sinh viên; kịp thời khen thưởng, biểu dương những sinh viên có thành tích xuất sắc trong nghiên cứu khoa học. Có biện pháp bồi dưỡng nâng cao kỹ năng sư phạm cho đội ngũ giảng viên, đặc biệt là kỹ năng vận dụng phương pháp dạy học tích cực vào

trong quá trình dạy học. Chỉ đạo các cơ quan, đơn vị có liên quan bảo đảm tốt nội dung, chương trình dạy học; tiếp tục đầu tư cơ sở vật chất, giáo trình, tài liệu, trang thiết bị dạy học phục vụ tốt nhất hoạt động dạy và học nói chung, hoạt động tự học, tự nghiên cứu của sinh viên nói riêng.

2.2. Phát huy vai trò của giảng viên trong nâng cao năng lực tự học của sinh viên

Đội ngũ giảng viên có vai trò rất quan trọng trong nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo nói chung, chất lượng dạy học ở Trường Đại học Kinh tế Nghệ An nói riêng. Thực tế dạy học ở bậc đại học hiện nay đòi hỏi yêu cầu rất cao về năng lực, trình độ chuyên môn và kỹ năng sư phạm của giảng viên. Đó là người dạy phải có kiến thức chuyên môn vững vàng, biết tổ chức hoạt động dạy học, hướng dẫn, định hướng người học trong quá trình học tập và nghiên cứu khoa học.

Trong hoạt động dạy học ở Trường Đại học Kinh tế Nghệ An hiện nay, nếu như giảng viên chỉ áp dụng hình thức dạy học theo lối truyền thụ một chiều, biểu hiện ở chỗ người dạy chỉ chú ý nhiều tới việc giảng giải nội dung kiến thức dựa trên sự đọc thoại là chủ yếu; còn người học thì lĩnh hội một cách thụ động, thiên về ghi chép nội dung bài học, thì việc tự học, tự nghiên cứu của sinh viên sẽ đạt hiệu quả không cao; tính độc lập, sáng tạo của người học trong giải quyết các vấn đề do thực tiễn đặt ra sẽ bị hạn chế. Vì vậy, cần phải quan tâm đổi mới phương pháp dạy học theo hướng "lấy người học làm trung tâm" nhằm biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo; cần phải tăng cường quan hệ tương tác tích cực giữa người dạy và người học trong quá trình dạy và học. Theo đó, giảng viên không áp đặt, không làm thay sinh viên trong việc tìm tòi, khám phá tri thức, rèn luyện kỹ năng; còn sinh viên không thụ động, ỷ lại vào giảng viên. Cần thực hiện phương pháp giảng dạy nêu vấn đề, làm cho mỗi bài giảng trở thành một quá trình phát hiện các mâu thuẫn, các tình huống có vấn đề để người dạy và người học cùng nhau giải quyết; tăng cường đối thoại trực tiếp giữa giảng viên và sinh viên trong các hình thức dạy học. Bên cạnh đó, các hình thức dạy học như: xêmina, bài tập thực hành, trao đổi giảng viên với sinh viên,... dù thực hiện bất kỳ một hình thức dạy học nào thì người dạy và người học đều phải quán triệt phương châm lý luận đi đôi với thực tiễn, nhà trường gắn liền với xã hội.

Với lòng nhiệt huyết và yêu nghề, đội ngũ giảng viên ở Trường Đại học Kinh tế Nghệ An cần phải khơi dậy sự say mê, hứng thú học tập để từ đó kích thích sinh viên tự tìm tòi, tự chiếm lĩnh tri thức; thường xuyên giao nhiệm vụ học tập cho sinh viên và có biện pháp kiểm tra, đánh giá việc thực hiện nhiệm vụ học tập. Bên cạnh đó, giảng viên cần phải hướng dẫn cho sinh viên phương pháp để học tập có hiệu quả. Ở mức độ cao hơn, giảng viên có thể tập dượt cho sinh viên nghiên cứu khoa học với những đề tài phù hợp với thời gian, môn học và năng lực của sinh viên theo các năm học, càng về sau mức độ càng cao hơn.

2.3. Phát huy vai trò, trách nhiệm của sinh viên trong nâng cao năng lực tự học

Tự học, tự nghiên cứu của sinh viên có vai trò rất quan trọng đến chất lượng giáo dục và đào tạo, đặc biệt là ở bậc đại học. Vì vậy, để nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế cũng như sự phát triển của Cách mạng công nghiệp 4.0 hiện nay, đòi hỏi phải nâng cao năng lực và chất lượng tự học, tự nghiên cứu của người học. Để nâng cao năng lực tự học, tự nghiên cứu ở Trường Đại học Kinh tế Nghệ An hiện nay, mỗi sinh viên cần xác định tốt một số yêu cầu cơ bản sau:

Thứ nhất, mỗi sinh viên phải luôn xác định tốt mục tiêu, kế hoạch tự học, tự nghiên cứu

Đề học hoạt động tự học, tự nghiên cứu đạt kết quả tốt, mỗi sinh viên cần xác định tốt mục tiêu, kế hoạch học tập của mình. Việc xác định mục tiêu, mục tiêu học tập là yếu tố quan trọng kích thích động cơ học tập của người học. Mục tiêu là cái mà cá nhân ý thức được nó và phấn đấu vươn tới, hoàn thành. Chỉ khi có được mục tiêu và kế hoạch học tập đúng đắn thì sinh viên mới xác định rõ phương pháp học tập để mang lại kết quả tốt nhất.

Trong xác định mục tiêu tự học, tự nghiên cứu, sinh viên không nên đề ra các yêu cầu quá cao hoặc quá thấp so với khả năng của bản thân. Nếu đề ra yêu cầu quá cao thì khó thực hiện, dễ mất niềm tin vào bản thân. Nếu đề ra yêu cầu quá thấp thì không cần nỗ lực cũng có thể đạt được, dễ nhàm chán, không tạo ra được hứng thú, động lực trong quá trình học tập. Sau khi xác định được mục tiêu cụ thể cần đạt được, mỗi sinh viên cần xác định phương pháp học tập hiệu quả và sắp xếp thời gian học tập một cách khoa học để

đạt mục tiêu đó.

Thứ hai, luôn xác định động cơ, thái độ học tập đúng đắn, nghiêm túc

Xác định động cơ, thái độ học tập đúng đắn, nghiêm túc là một trong những yêu cầu bắt buộc nhằm nâng cao chất lượng hiệu quả trong quá trình tự học, tự nghiên cứu của sinh viên. Tự học, tự nghiên cứu không chỉ cùng cố, mở rộng kiến thức thông thường mà quan trọng hơn là đưa những kiến thức ấy vào cuộc sống. Từ đó giúp cho sinh viên trong những điều kiện quen thuộc cũng như mới mẻ đều có thể vận dụng đúng, linh hoạt, sáng tạo những điều họ đã tự tiếp thu lĩnh hội được.

Sinh viên có ý thức tự học tốt thể hiện ở chỗ sinh viên xác định đúng động cơ và có thái độ học tập đúng đắn, nghiêm túc. Một sinh viên có ý thức tự học tốt, phải là người biết cách sắp xếp thời gian học tập, biết phân phối sức lực để học tập, khám khảo hiểu biết, nghiên cứu, làm chủ những thành tựu khoa học của nhân loại. Đó là những sinh viên biết kết hợp giữa học tập và giải trí một cách khoa học. Ý thức tự học tốt thể hiện rất rõ qua việc học tập trên lớp và việc tự tổ chức học tập ở nhà. Ở trên lớp, người có ý thức tự học tốt chính là người tập trung nghe giảng, đào sâu suy nghĩ, hăng hái phát biểu. Còn thời gian tự học, tự nghiên cứu ở nhà, ở thư viện,... chính là bước giúp sinh viên đào sâu suy nghĩ, hệ thống lại những tri thức đã lĩnh hội, liên hệ nó với kế hoạch thực tế và xây dựng kế hoạch nghiên cứu tài liệu sao cho những điều mình biết luôn có ích và không xa rời hiện thực.

Thứ ba, có phương pháp tự học, tự nghiên cứu hiệu quả và khoa học

Tự học, tự nghiên cứu có ý nghĩa to lớn đối với bản thân học viên nhằm hoàn thành nhiệm vụ học tập của mình. Tự học là sự thể hiện đầy đủ nhất vai trò chủ thể trong quá trình nhận thức của học viên. Trong quá trình đó, người học hoàn toàn chủ động và độc lập, tự lực tìm tòi, khám phá để lĩnh hội tri thức dưới sự chỉ đạo, điều khiển của giảng viên. Để phát huy tính tích cực, chủ động, năng động, sáng tạo của mình, mỗi học viên cần xây dựng phương pháp tự học hiệu quả, khoa học. Có như vậy thì phương pháp tự học, tự nghiên cứu mới thực sự là cầu nối giữa học tập và nghiên cứu khoa học. Học viên phải có hệ thống kỹ năng tự học như: kỹ năng đọc tài liệu, kỹ năng tự đặt và giải quyết vấn đề, kỹ năng phân tích tổng hợp,... Điều này có ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với học viên, bởi lẽ muốn có kỹ năng nghề nghiệp trước hết phải có kỹ năng làm việc độc lập, trên cơ sở phát huy tính tích cực nhận thức để chiếm lĩnh hệ thống tri thức.

C. KẾT LUẬN

Nếu như trong phương pháp dạy học truyền thống, giảng viên giữ vai trò là người làm chủ quá trình dạy học, thì trong xu thế đổi mới phương pháp dạy học hiện nay, sinh viên trở thành trung tâm và là chủ thể của quá trình dạy học. Phương châm chủ yếu về giáo dục và đào tạo ở các trường đại học hiện nay là nhanh chóng biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo, mà thực chất là làm cho sinh viên tự hoàn thiện và làm phong phú thêm vốn tri thức bằng sự nỗ lực tự học, tự nghiên cứu. Tự học, tự nghiên cứu được xem là chìa khóa vàng của giáo dục hiện đại, phù hợp với thời đại bùng nổ thông tin và kinh tế tri thức hiện nay.

Thực trạng hiện nay cho thấy hoạt động tự học của sinh viên Trường Đại học Kinh tế Nghệ An vẫn còn những mặt hạn chế. Vì vậy, để hoạt động tự học của sinh viên thật sự mang lại chất lượng và hiệu quả, bên cạnh giáo dục nâng cao ý thức, trách nhiệm của sinh viên, đảm bảo các điều kiện cơ sở vật chất cho sinh viên tự học, tự nghiên cứu; cần phát huy vai trò, trách nhiệm của đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục và đội ngũ giảng viên ở Trường Đại học Kinh tế Nghệ An trong nâng cao năng lực tự học của sinh viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Yên Lê (2007), Tự học - nhu cầu của thời đại, Nxb Văn hóa - Thông tin, Hà Nội.
2. Tạ Thế Lương (2012), Kỹ năng tự học suốt đời, Nxb Thời đại, Hà Nội.
3. Nguyễn Cảnh Toàn (2011), Xã hội học tập, học suốt đời và các kỹ năng tự học, Nxb Dân trí, Hà Nội.
4. Lê Hồng Vinh, Đỗ Xuân Tiến (2011), Tiếp cận năng lực thực hiện trong tổ chức tự học cho SV đáp ứng yêu cầu đào tạo theo học chế tín chỉ, Tạp chí Giáo dục, số 270 (kì 2 - 09/2011).
5. Nguyễn Thị Xuân Thuý (2012), Rèn luyện kỹ năng tự học tập cho sinh viên đáp ứng yêu cầu đào tạo theo học chế tín chỉ, Tạp chí Giáo dục, số Đặc biệt 3/2012.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), Văn kiện Hội nghị lần thứ 8 Ban Chấp hành Trung ương khóa XI, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.